

pravilno razumeti Puškinova dela v vseh odtenkih, dojeti popolnoma njihov smisel, jih moramo natančno proučevati; le pod tem pogojem lahko sodobni bralec zajame vso globino in pomembnost vsake pesnikove vrstice. Ko opisuje lepote Peterburga, piše Puškin (»Evgenij Onjegin«): »Toda sever mi škoduje«. Treba je razumeti te besede tako, da se je zdelo oblastem pesnikovo bivanje v Peterburgu škodljivo; tukaj se skriva namigavanje na pregnanstvo. Takih namigavanj je polna vsa pesnitev. Cela vrsta besed, ki jih srečujemo pri Puškinu, danes ni več v rabi ali pa se uporablja v drugačnem pomenu. To pa ne pomeni, da je njegov slog zastarel; Puškin je bil in ostal tvorec ruskega književnega jezika in nekoliko preživelih izrazov ne more zatemniti te njegove zasluge; kajti Puškin nam je nedosegljiv vzor enostavnosti in izrazitosti. Tragedija njegovega življenja nam ga dela še bolj privlačnega. Z gotovostjo lahko trdimo, da se je šele sedaj izpolnilo Puškinovo prerokovanje:

»Sluh obo mne projdet po vsej Rusi velikoj
I nazovet menja vsjak suščij v nej jazyk:
I gordyj vnuk slavjan i finn in nyne dikoj
Tunguz i drug stepej kalmyk.«

Zlasti zadevajo v živo sodobno mladino Puškinove besede, ki so bile vklesane v njegov spomenik:

»Pozdravljeno mlado, neznano pleme!«

Puškin še ni poznal tega plemena, toda to pleme pozna Puškina.

N. Bahtin. — Prevedla V. Š.

PUŠKINOVA KRONOLOGIJA

1799: 26. maja (po novem koledarju 6. junija) se je rodil v plemiški rodbini v Moskvi Aleksander Sergejevič Puškin, po materi pravnuk Abrama Hanibala, Abesinca, ki so ga darovali Petru I.

1809—1811: Puškin bere v izvorniku Voltaira in druge francoske pisatelje. Spisal je komedijo v francoščini po Molièrovem vzorcu.

1811—1817: Studij in življenje v Carskoselskem liceju, privilegiranem zavodu. Naval Francozov, njihov poraz in odhod iz Rusije. Aleksander I. gre v Pariz in se odondod vrne l. 1815. Deržavin hvali pesmi, ki jih bere Puškin na proslavi v liceju. Puškin stopi v društvo »Arzamas«, ki se bori proti cerkvenoslovanskim izrazom v ruščini.

1817: Puškin stopi v službo. Piše pesmi zoper tlačanstvo, vlado in vero, širijo se v rokopisu iz rok v roke.

1820: Puškin dovrši pesnitev »Ruslan in Ljudmila«. Zaradi svobodomi-selnih pesmi ga premestijo na jug Rusije in v pregnanstvu ostane do l. 1826. Na potu na jug zboli in se gre zdraviti na Kavkaz. Študira angleščino in bere Byronovega »Don Juana« v izvorniku.

1821: Mnogo bere in stremi, »da bi v izobrazbi dosegel dobo«.

1822: Izide »Kavkaški ujetnik«.

1823: Napisal je »Bahčisarajski vodomet«. Začel je »Evgenija Onjegina«, zasnovanega prvotno v Byronovem stilu, ki se je potlej spremenil v ostro sliko sodobne ruske družbe (»Pišem in srce obliva žolč«). Premeščen v Odeso, študira italijanščino.

1824: Policija prebere Puškinovo pismo, v katerem se pesnik s simpatijo izraža o ateizmu. Zato ga preženejo v Pskovsko gubernijo, kjer preživi dve leti na posestvu Mihajlovskem, ki je bilo last njegove matere. Izšla je Karamzinova »Zgodovina ruske države«, odkoder vzame Puškin snov za »Borisa Godunova«.

Byronova smrt. Puškin se navdušuje za Shakespeara. Začne pisati

»Borisa Godunova« v slogu Shakespearovih zgodovinskih kronik. Pesnitev »Cigani«. 7. novembra poplava v Peterburgu, ki jo je pozneje opisal v »Bakrenem jezdecu«.

1825: Izšlo je 1. poglavje »Evgenija Onjegina«. Pesnik je dovršil »Borisa Godunova« (namen: dati ruskemu gledališču »narodno komedijo«, namesto »dvornih« patriotskih tragedij, ki so vladale takrat na odru). 19. novembra smrt Aleksandra I. Pesnitev »Grof Nulin«. 14. decembra vstaja tako imenovanih dekabrystov (med katerimi je bilo sedem Puškinovih znancev in prijateljev) in njihov poraz. Ponesrečeni upor prepriča Puškina, da je borba z absolutizmom nemogoča. Izidejo Puškinove pesmi, ki so razprodane v dveh mesecih.

1826: Pri nekem študentu najdejo Puškinovo pesem z naslovom »14. december 1825.« Puškino se je posrečilo dokazati, da ima pesem drug naslov (»André Chenier«), da je bila napisana pred 14. decembrom in da nima nič opraviti z Rusijo. V septembru pride Puškin v spremstvu orožnikov v Moskvo, kjer ga sprejme car v avdijenci in mu obljubi, da bo njegov cenzor in prvi bralec (to pomeni, da ni smel Puškin nikomur brati svojih pesmi, preden jih ni prebral car). Puškin se po sili pomiri z absolutizmom. Novi zakon o cenzuri dokončno zaslužni pisatelje. Ustanovita se korpus orožnikov in 3. oddelek carske pisarne. Puškin se seznani z Adamom Mickiewiczem.

1827: Pesem »Poslanica v Sibirijo«, ki izraža sočutje z dekabristi. Izideta pesnitvi »Cigani« in »Bratje razbojniki«. Pesnik se preseli v Peterburg.

1828: Zaradi pesmi »André Chenier« pride Puškin pod tajno nadzorstvo. Pesnitev »Poltava«. Puškin sreča N. N. Gončarovo, svojo bodočo ženo.

1829: »Pesmi zapadnih Slovanov« (po Méricému). Puškin pride v Arzerum, kjer obiše bojišče. Kuga v Arzerumu.

1830: Puškin hrepeni po inozemstvu, a ne dobi dovoljenja. Naposled dobi dovoljenje za tisk »Borisa Godunova«. Na Francoskem izbruhne revolucija. Septembra zadrži Puškina kolera za tri mesece na očetovem posestvu Boldino. Tu mnogo piše: »Povest Belkina« (napisal jo je zato, da pokaže, kako je treba pisati povesti: »enostavno, kratko in jasno«). 9. in 10. poglavje »Evgenija Onjegina« (10. poglavje je Puškin zaradi cenzurnih razmer sam sežgal), tako imenovane »male tragedije« itd. Na eni strani prehod k realizmu (povesti so predhodnice Gogoljeve povesti), na drugi strani pa beg pred realnostjo v čisto umetnost (drame). Puškinovi bralci in kritiki so nad njim razočarani.

1831: Puškinova ženitev, zaradi katere začne propadati in leze v dolgove. Pesnik dobi dovoljenje, da proučuje arhive. Upor zaradi kolere v vojaških naselbinah; Puškin se zgrozi nad upornikov okrutnim obračunavanjem z oblastmi.

1832: »Rusalka«, »Pikova dama«.

1833: »Kapitanova hči«, »Dubrovski«. Izide »Evgenij Onjegin«. Puškin zbira v Privolžju material o upor Pugačeva. Poldrug mesec preživi v Boldinu (dovrši »Zgodovino upora Pugačeva«, napiše »Bakrenega jezdec« kot odgovor na Mickiewiczovo pesem »Peterburg«). Puškina imenuje car za kamer-junkerja.

1834: Puškinova žena predstavljena na dvoru. Pesnik skuša oditi v pokoj in se naseliti na deželi, da bi izboljšal svoj materialni položaj, a se mu to ne posreči.

1835: Puškin daje Gogolju snov za »Revizorja«.

1836: Puškin dobi dovoljenje za izdajanje revije (»Sovremennik«). Mora se zatekati k oderuhom. Dovrši »Kapitanovo hčer«. Novembra — anonimen paskvil, ki ga dobijo Puškin in še nekatere osebe. Pesnik pozove D' Anthèsa na dvoboj. Nikolaj I. pokliče Puškina v avdijenco.

1837: Januarja — 3. izdaja »Evgenija Onjegina« (v treh dneh razprodanih dva tisoč izvodov). 27. januarja Puškinov dvoboj z D' Anthèsom, 29. januarja, nekaj pred tretjo uro popoldne umre Puškin zaradi rane, ki jo je dobil v dvoboju. 1. februarja maša za Puškina v Peterburgu (toda ne javna). 5. februarja odpeljejo pesnikovo truplo v Svete gore (sedaj Puškinskoje). Revije in časopisi ne smejo pisati o Puškinu. Za pesem »Puškinova smrt« preženejo Lermontova na Kavkaz. N. Bahtin. — Prevedla V. Š.

TRI RAZSTAVE

G. A. Kos — Maleš — Gorše.

V oktobru 1936 je umetniška skupina slikarjev G. A. Kosa, M. Maleša in kiparja Fr. Goršeta priredila v Jakopičevem paviljonu svojo drugo razstavo. Avtorji ne kažejo niti oblikovne, še manj idejne sorodnosti, kar so občutili tudi sami, ko so razstavili strogo ločeno po sobah.

Največ dognanih del je razstavil G o j m i r A n t o n K o s, ki je to pot zbral zgolj pokrajine in tihožitja. Videti je, da gre spopolnitvi nasproti. Njegova olja postajajo toplejša, iskrenejša. Koloristična dovršenost tega pri nas redkega resničnega slikarja se je še stopnjevala, dozorel je tudi njegov okus in čisto svojsko, malce trpko lepotno občutje. Najznačilnejše njegovo bistvo je nekam zadržana, skoro zatajena odličnost in globok smisel za moč čiste sočne barve. Da je ta realist zmožen tako nežnih nastrojenj, kakor so jih izžarevale nekatere pokrajine (na pr. Šmarna gora), je bilo pravo presenečenje.

M i h a M a l e š je razstavil več slik v temperi, vrsto monotipij in risbe. V slikah, ki so v bistvu le variacije že znanih grafičnih tém, prevladuje močno preprosta, sentimentalno pripovedna simbolika, ki učinkuje prej naivno, kot pa skrivnostno ali prepričevalno. Plakatno slikane kompozicije ne kažejo globokega barvnega občutja, ki je bolj izrazito v monotipijah. Zdi se mi, da so ti slikarski eksperimenti le nekakšna preizkušnja moči in da Maleš niti sam vanje ne verjame. Še manj mu more gledalec, kateremu ostane simbolika nerazvozljana uganka, ki se ponekod sprevrže skoro v karikaturu.

O kiparju F r a n c é t u G o r š e t u sem več pisal ob njegovi zadnji kolektivni razstavi. Gorše je zelo priden in pošten oblikovalec, ki mu ni za nekiparsko slikovitost, še manj za čustveno nadomeščanje pravega plastičnega učinkovanja. Najboljši je tam, kjer se predaja groteskno razgibani, nekoliko anekdotsko pobarvani prešernosti.

Razstava mladih.

Lani novembra je sedem slikarjev v družbi treh kiparjev pokazalo svoja dela, nekateri med njimi prvence. Treba je precej ugotoviti, da vsi člani te, najbrž čisto po naključju nastale umetniške skupine niso res mladi in da med njimi ni domala nobene skupne programske črte, niti enotnega hotenja. V splošnem je ta prvi njihov nastop zapustil občutek zelo neenakomernih zmožnosti in vzbudil vtisk povprečnosti, ki ji do resne in zrele dognanosti manjka še mnogo, mnogo.

F r a n c e P a v l o v e c je odličen kolorist, ki zna z velikim okusom ubrati vrsto žlahtnih, hladnih (modrih, zelenih, sivih) tonov v skladno sozvočje. Časih žal ostane samo na površini, da nimaš vtiska telesnosti. Škoda tudi, da je v izvršitvi mnogokrat nemir in da zato učinkujejo dela pogostoma kot nedovršene skice. Zdi se mi, da je to dediščina impresionizma, odkoder je slikar izšel. Pavlovec je med mlajšimi menda edini, ki je res samó slikar. V njegovih slikah ni nič literature, niti gole dekoracije, pač pa mnogo čustvene topline.